

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS TARNYBĄ

2024 m. liepos 22 d. Nr. 4D-2024/1-404
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. balandžio 22 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas), baudmę atliekančio Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjime, skundą dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos (toliau – VGTPT, Tarnyba) Kauno skyriaus pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu nagrinėti elektroniniu būdu atsiųstą prašymą (toliau – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. Pareiškėjas 2024 m. balandžio 10 d. elektroninėmis ryšio priemonėmis VGTPT Kauno skyriui išsiuntė prašymą ir dokumentus dėl antrinės teisinės pagalbos skyrimo;

2.2. VGTPT Pareiškėjui atsiuntė raštą, kad jis prašymą dėl antrinės teisinės pagalbos skyrimo turi pateikti paprastu paštu;

2.3. Pareiškėjui neaišku, kodėl reikalaujama pateikti dokumentus paštu, jeigu Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekse, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme numatyta, kad jis gali į institucijas kreiptis elektroninėmis ryšio priemonėmis.

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. gegužės 9 d. raštu Nr. 4D-2024/1-404/3D-910 kreipėsi į VGTPT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

VGTPT 2024 m. gegužės 31 d. raštu Nr. (1.9 Mr)VS-200 Seimo kontrolierę informavo:

4.1. „Tarnyboje 2024-04-10 el. paštu iš el. pašto adreso alytus@kalejimai.lt buvo gautas Pareiškėjo nuskenuotas prašymas ir kiti dokumentai dėl teisinės pagalbos skyrimo. Tą pačią dieną el. paštu alytus@kalejimai.lt Tarnybos administratorė informavo, kad prašymą išsiųstą paštu ...“

4.2. „Tarnyba, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalimi, Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės) 24.5 papunkčiu, 2024-04-17 raštu paliko Pareiškėjo prašymą nenagrinėti.

Tarnyba pažymi, kad 2024-04-17 rašte Pareiškėjui buvo paaiškinta dėl kokių priežasčių jo

prašymas paliekamas nenagrinėtu ir informavo, kad Pareiškėjas turi pasirašyti prašymą ir deklaraciją kvalifikuotu elektroniniu parašu, arba pateikti Tarnybai pasirašytą prašymo originalą išsiunčiant dokumentus pašto siunta (...) arba dokumentus pateikti per informacinę teisinių paslaugų sistemą TEISIS.

Tarnyboje 2024-04-18 buvo gautas originalus Pareiškėjo prašymas suteikti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir kiti dokumentai. Pareiškėjui 2024-05-08 pateikus papildomą informaciją ir dokumentus, susijusius su jo reikalavimu, Tarnyba 2024-05-09 sprendimu suteikė Pareiškėjui antrinę teisinę pagalbą administracinėje byloje.“

4.3. „Tarnyba paaiškina, kad el. būdu gauti prašymai ir kiti dokumentai nagrinėjami vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Asmenų prašymų nagrinėjimo ir jų aptarnavimo viešojo administravimo institucijose, įstaigose ir kituose viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, taip pat Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklėmis (patvirtintos Tarnybos direktoriaus 2020-04-22 įsakymu Nr. (1.2)V-7).

Vadovaujantis Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklių 16 punktu, prašymo arba skundo skaitmeninės rašto kopijos (pdf formatu), pateikiamos Tarnybos elektroninio pašto adresais, yra prilyginamas prašymo arba skundo pateikimui raštu, išskyrus pateikiamus prašymus <...> dėl teisinės pagalbos suteikimo.

Tokia tvarka yra numatyta, kadangi Tarnyba, gavusi asmens prašymą suteikti antrinę teisinę pagalbą, metinę asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaraciją, turi pareigą patikrinti valstybės registruose, kituose valstybės informacinėse sistemose esančius duomenis apie asmens gautas pajamas, turimą turtą ir pan., kurie reikalingi nustatyti, ar pareiškėjo prašyme, metinėje asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaracijoje bei prie jo pridėtuose dokumentuose pateikti duomenys yra teisingi. Asmuo, prašyme suteikti antrinę teisinę pagalbą, metinėje asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaracijoje yra informuojamas apie jo asmens duomenų tvarkymą, taip pat apie Tarnybos teisę gauti informaciją, duomenis (įskaitant asmens duomenis) iš valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat iš valstybės registru, kitų valstybės informacinių sistemų, fizinių ar juridinių asmenų.

Elektroniniu paštu pateiktas nuskenuotas prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą ir metinę asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaracija nėra suformuoti tokiu būdu, kurie leidžia prašymą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo autentiškumą. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba neturi teisinio pagrindo tikrinti duomenis registruose, gauti papildomą informaciją bei tinkamai įvertinti ar asmuo tikrai turi teisę gauti antrinę teisinę pagalbą.

Tarnyba informuoja, kad elektroniniu paštu gautus nuskenuotus pasirašytus prašymus priima ir nagrinėja, kai prašymo išnagrinėjimui nereikia tikrinti asmens duomenų valstybiniuose registruose, pvz., prašymai vykdyti privalomąją mediaciją, papildomi prašymai, pranešimai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo (pvz., dėl advokato pakeitimo, pagrindo pakeitimo, antrinės teisinės pagalbos nutraukimo) ir pan.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso:

41 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų teisė susirašinėti“ 3 dalis – „Nuteistiesiems, kurie to pageidauja, laisvės atėmimo vietų įstaiga sudaro sąlygas į advokatą, valstybės ir savivaldybių institucijas ir tarptautines organizacijas, kurių jurisdikciją ar kompetenciją priimti Lietuvoje bausmes atliekančių nuteistųjų pareiškimus yra pripažinusi Lietuvos Respublika, kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis.“

6. *Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAĮ):*

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 4) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad įgaliojimais atlikti viešąjį administravimą viešojo administravimo subjektams turi būti nustatyti laikantis šio įstatymo nustatytų reikalavimų, o viešojo administravimo subjektų veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai sprendimai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...]; 7) naujovių ir atvirumo permainingoms. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip geriau spręsti problemas, iškylančias vykdant viešąjį administravimą, taip pat nuolat tobulinti savo veiklą taikydamas pažangiausius metodus, modelius, technologijas, priemones ar gerosios patirties pavyzdžius; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs“.

11 straipsnio „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“:

1 dalis – „Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles.“

2 dalis – „Prašymas ar skundas gali būti pateiktas per E. pristatymo sistemą, kitomis elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą. Atstovo teisė atstovauti turi būti įrodoma rašytiniu sutikimu.“

3 dalis – „Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatyta specialų statusą turinčio fizinio asmens sprendimu gali būti nenagrinėjamas, jeigu: 1) nėra galimybės prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą; [...]“.

4 dalis – „Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme ar skunde išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų būti perduotas nagrinėti pagal kompetenciją prašymas ar skundas, viešojo administravimo subjektas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui, paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis.“

7. *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės):*

24 punktas – „Prašymas ir skundas raštu turi būti:

[...]

24.5. pasirašytas prašymą pateikusio asmens arba jo atstovo. Kai teikiant prašymą naudojamos elektroninių ryšių priemonės, turi būti pateikta pasirašyto prašymo skaitmeninė kopija arba prašymas turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, atitinkančiu Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, arba suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą ar skundą teikiantį asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.“

40 punktas – „Prašymas ar skundas, pateiktas raštu nesilaikant Taisyklių 23 ir (ar) 24 punktuose nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant

asmens prašyme ar skunde nurodytą kontaktinę informaciją gražinamas (arba, jei dokumentai elektroniniai, pateikiama toliau išdėstyta informacija) asmeniui, pateikusiam prašymą ar skundą, nurodant tokio prašymo ar skundo gražinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip. Kai per institucijos nustatytą terminą asmuo nepateikia institucijai pagal Taisyklių 23 ir 24 punktuose nustatytus reikalavimus įforminto prašymo ar skundo, toks prašymas ar skundas laikomas nepaduotu.“

8. *Asmenų prašymų, skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboje taisyklių, patvirtintų Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos direktoriaus 2020 m. balandžio 22 d. įsakymu Nr.(1.2)V-7 (toliau – Tarnybos taisyklės):*

11 punktas – „Tarnyboje prašymai / skundai priimami nagrinėti tik raštu Tarnybos tinklapyje oficialiai skelbiamais adresais arba Tarnybos tinklapyje oficialiai skelbiamais elektroninio pašto adresais, arba per specialiai tam sukurtą informacinę sistemą pateikti skundai.“

12 punktas – „Raštu pateikiami prašymai ir skundai turi būti parašyti valstybine kalba arba turėti vertimą į valstybinę kalbą (išskyrus šiose Taisyklėse numatytas išimtis), kurio tikrumas būtų patvirtintas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.“

13 punktas – „Raštu pateikiami prašymai ir skundai turi būti:

13.1. parašyti įskaitomai ir asmens pasirašyti;

13.2. prašyme ar skunde raštu turi būti nurodytas asmens vardas ir pavardė arba pavadinimas (jeigu kreipiamasi juridinio asmens vardu), adresas arba kiti kontaktiniai duomenys ryšiu palaikyti, pagal kuriuos asmuo pageidauja gauti atsakymą. Jeigu prašyme ar skunde nenurodytas adresas, kuriuo asmuo pageidauja gauti atsakymą, jis teikiamas pagal kitus prašyme ar skunde nurodytus asmens kontaktinius duomenis, išskyrus atvejus, kai prašyme ar skunde jokių kitų asmens kontaktinių duomenų nenurodyta.“

14 punktas – „Tarnybos elektroninio pašto adresu elektroninis prašymas arba skundas turi būti pateiktas taip, kad būtų galima:

14.1. atpažinti elektroninio dokumento formatą ir turinį;

14.2. identifikuoti elektroninį parašą ir prašymą arba skundą pateikusį asmenį.“

15 punktas – „Elektroniniu būdu per specialiai tam sukurtą informacinę sistemą prašymas arba skundas turi būti pateiktas taip, kad būtų galimybė identifikuoti prašymą arba skundą pateikusį asmenį.“

16 punktas – „Prašymo arba skundo skaitmeninės rašto kopijos (pdf formatu), atitinkančios Taisyklių 12 punkte ir 13.1, 13.2, 14.2 papunkčiuose nustatytus reikalavimus, pateikiamos siunčiant Tarnybos tinklapyje skelbiamais elektroninio pašto adresais yra prilyginamas prašymo arba skundo pateikimui raštu, išskyrus pateikiamus prašymus, susijusius su išlaikymo prievolėmis (su išimtimis centrinių institucijų siunčiamiems prašymams ar kitiems dokumentams), dėl teisinės pagalbos suteikimo, smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos atlyginimo, mediacijos paslaugų teikimo.“

9. *Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851:*

1 punktas – „Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija, ministerija) yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga. Teisingumo ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse.“

7 punktas – „Teisingumo ministerijos veiklos tikslai yra formuoti valstybės politiką nacionalinės teisinės sistemos plėtrai, civilinės teisės, civilinio proceso, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso, suėmimo, bausmių ir probacijos vykdymo, administracinės teisės, administracinių nusižengimų teisenos, administracinių bylų teisenos, kovos su korupcija, teisinių paslaugų, antstolių funkcionavimo, notariato,

teismo ekspertizės, civilinės būklės aktų registravimo, pramoninės nuosavybės apsaugos, vartotojų teisių apsaugos, asmens duomenų apsaugos, Lietuvos Respublikos Seimo, Respublikos Prezidento, savivaldybių tarybų, savivaldybių merų rinkimų ir rinkimų į Europos Parlamentą (toliau kartu – rinkimai) organizavimo ir vykdymo, politinių organizacijų, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų steigimo, registravimo ir veiklos, religinių bendruomenių ir bendrijų registravimo ir veiklos, Europos Sąjungos teisės įgyvendinimo koordinavimo, visuomenės teisinio švietimo, tarptautinio teisinio bendradarbiavimo ir pagal kompetenciją atstovavimo Lietuvos Respublikos interesams tarptautiniuose, Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos teismuose koordinavimo (užtikrinimo) srityse ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti šios valstybės politikos įgyvendinimą.“

8 *punktas* – „Teisingumo ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas:

8.1. rengia nacionalinės teisinės sistemos plėtros, civilinės teisės, civilinio proceso, baudžiamosios teisės, baudžiamojo proceso, suėmimo, bausmių ir probacijos vykdymo, administracinės teisės, administracinių nusižengimų teisenos, administracinių bylų teisenos, kovos su korupcija, teisinių paslaugų, antstolių funkcionavimo, notariato, teismo ekspertizės, civilinės būklės aktų registravimo, pramoninės nuosavybės apsaugos, vartotojų teisių apsaugos, asmens duomenų apsaugos, rinkimų organizavimo ir vykdymo, politinių organizacijų, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų steigimo, registravimo ir veiklos, religinių bendruomenių ir bendrijų registravimo ir veiklos, ministro valdymo sričiai priskirtų registrų bei informacinių sistemų veiklos, Europos Sąjungos teisės įgyvendinimo koordinavimo, visuomenės teisinio švietimo, tarptautinio teisinio bendradarbiavimo ir atstovavimo Lietuvos Respublikos interesams tarptautiniuose, Europos Sąjungos ir Europos laisvosios prekybos asociacijos teismuose koordinavimo (užtikrinimo) sričių įstatymų, Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų projektus;

[...]

8.35. teisės aktų nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus ir skundus, priskirtinus ministerijos kompetencijai, imasi priemonių, kad būtų atsakyta į juose keliamus klausimus; [...].“

Teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika:

„Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAI viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal viešojoje teisėje veikiančią teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (LVAT 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

Tyrimo išvados

11. Pareiškėjas Skunde rašė, kad elektroninėmis ryšio priemonėmis Tarnybai išsiuntė prašymą ir dokumentus dėl antrinės teisinės pagalbos skyrimo, tačiau gavo pranešimą, kad prašymą ir dokumentus turi pateikti paprastu paštu.

12. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Tarnyboje iš elektroninio pašto adreso alytus@kalejimai.lt 2024 m. balandžio 10 d. buvo gautas Pareiškėjo nuskenuotas prašymas ir kiti dokumentai dėl teisinės pagalbos skyrimo. Tą pačią dieną Tarnyba elektroninio pašto adresu alytus@kalejimai.lt išsiuntė pranešimą, kad prašymo ir dokumentų originalai turi būti atsiųsti paštu. Po penkių darbo dienų, 2024 m. balandžio 17 d., Pareiškėjui buvo išsiųstas raštas, kuriuo paaiškinta, kad jo prašymas paliekamas nenagrinėtu, ir informuojama, kad jis turi pateikti kvalifikuotu elektroniniu parašu pasirašytą prašymą ir deklaraciją, arba pašto siunta atsiųsti Tarnybai pasirašytą prašymo originalą, arba dokumentus pateikti per informacinę teisinių paslaugų sistemą TEISIS.

Tarnyboje 2024 m. balandžio 18 d. buvo gautas originalus Pareiškėjo prašymas suteikti antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą. Pareiškėjas 2024 m. gegužės 8 d. pateikė papildomą informaciją ir dokumentus, susijusius su jo reikalavimu, o Tarnyba 2024 m. gegužės 9 d. sprendimu suteikė jam antrinę teisinę pagalbą.

13. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio nuostatomis, prašymas ar skundas gali būti pateiktas elektroninių ryšių priemonėmis, paštu, kreipiantis asmeniškai arba per atstovą. Prašymas ar skundas viešojo administravimo subjekto vadovo arba jo įgalioto pareigūno ar valstybės tarnautojo gali būti nenagrinėjamas, jeigu nėra galimybės prašymą ar skundą teikiančio asmens identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.

Bausmių vykdymo kodekso 41 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad nuteistiesiems, kurie to pageidauja, laisvės atėmimo vietų įstaiga sudaro sąlygas į advokatą, valstybės ir savivaldybių institucijas ir tarptautines organizacijas, kurių jurisdikciją ar kompetenciją priimti Lietuvoje bausmes atliekančių nuteistųjų pareiškimus yra pripažinusi Lietuvos Respublika, kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas iš Alytaus kalėjimo administracijos elektroninio pašto išsiuntė nuskenuotą prašymą Tarnybai dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo. VGTPT prašymą priėmė, o paaiškėjęs, kad prašymas nepasirašytas elektroniniu parašu, Tarnyba Pareiškėjui išsiuntė pranešimą ir nurodė, kad jis turi pateikti kvalifikuotu elektroniniu parašu pasirašytą prašymą ir reikiamus dokumentus arba dokumentų ir prašymo originalus turi atsiųsti paštu, arba dokumentus turi pateikti per informacinę teisinių paslaugų sistemą TEISIS.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Taisyklių 24 punktu, prašymas ir skundas raštu turi būti pasirašytas prašymą pateikusio asmens arba jo atstovo. Kai teikiant prašymą naudojamos elektroninių ryšių priemonės, turi būti pateikta pasirašyto prašymo skaitmeninė kopija arba prašymas turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, atitinkančiu Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, arba suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą ar skundą teikiančią asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.

Tarnybos taisyklių 16 punkte numatyta, kad skaitmeninės raštų kopijos, atsiųstos elektroniniu paštu, pateikimas prilyginamas prašymo arba skundo pateikimui raštu, išskyrus prašymus dėl teisinės pagalbos suteikimo.

Tarnyba paaiškino, kad griežtesni reikalavimai prašymams dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo taikomi dėl prievolės patikrinti valstybės registruose ir informacinėse sistemose esančius duomenis apie asmens gautas pajamas, turimą turtą ir pan. Elektroniniu paštu pateiktas nuskenuotas prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą ir metinė asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaracija nėra suformuoti tokiu būdu, kurie leistų identifikuoti prašymą teikiančią asmenį arba patikrinti prašymo autentiškumą, ir tokiu atveju Tarnyba neturi teisinio pagrindo tikrinti registruose esančių duomenų.

Kaip nustatyta šio tyrimo metu, Pareiškėjas nuskenuotą prašymą ir dokumentus Tarnybai

atsiuntė iš bendrojo Alytaus kalėjimo administracijos elektroninio pašto, prašymas nebuvo pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, todėl Pareiškėjui buvo išsiųstas pranešimas, kuriame paaiškintos prašymo nepriėmimo priežastys ir išaiškinta tokių prašymų pateikimo tvarka.

14. Taisyklių 40 punkte numatyta, kad prašymas ar skundas, pateiktas raštu, nesilaikant Taisyklėse nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant asmens prašyme ar skunde nurodytą kontaktinę informaciją grąžinamas (arba, jei dokumentai elektroniniai, pateikiama toliau išdėstyta informacija) asmeniui, pateikusiam prašymą ar skundą, nurodant tokio prašymo ar skundo grąžinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip.

Tyrimo metu nustatyta, kad VGTPT, gavusi teisės aktų reikalavimų neatitinkančią Pareiškėjo prašymą, tą pačią dieną išsiuntė pranešimą, informuodama, koku būdu turi būti pateiktas prašymas norint gauti antrinę teisinę pagalbą, o po 5 darbo dienų išsiuntė raštą, kuriame informuojama apie elektroniniu paštu atsiųsto prašymo palikimą nenagrinėtu bei paaiškinama tokių prašymų teikimo tvarka. Kaip matyti iš Seimo kontrolieri pateiktos informacijos, Pareiškėjui buvo suteikta išsami ir aiški informacija apie tai, kaip reikia pateikti prašymus dėl antrinės teisinės pagalbos suteikimo, nes jo iš naujo atsiųstas prašymas buvo priimtas ir tenkintas.

15. Įvertinus nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad Tarnyba nepriėmė elektroniniu paštu pateikto nuskenuoto ir elektroniniu parašu nepasirašyto prašymo vadovaudamasi teisės aktų nuostatomis, Pareiškėjui buvo suteikta aiški ir suprantama informacija dėl prašymo pateikimo tvarkos, nes jo paskesnis prašymas buvo priimtas ir tenkintas, todėl Skundas dėl Tarnybos pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu nagrinėti elektroniniu būdu atsiųstą prašymą, atmetinas.

16. Būtina pažymėti, kad įvertinus šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes, Seimo kontrolieri kilo abejonų, ar papildomas reikalavimas nuteistiesiems (suimtiesiems) atsiųsti Tarnybai prašymus ir dokumentus paštu nesudaro prielaidų biurokratizmui didinti, nes:

- nuteistųjų (suimtųjų) siunčiamus prašymus ir reikiamus dokumentus nuskenuoja ir skaitmenizuoja atsakingas kalėjimo pareigūnas, kuriam nuteistieji (suimtieji) pateikia dokumentų originalus;

- nuteistųjų (suimtųjų) prašymai valstybės institucijoms siunčiami tik iš oficialaus kalėjimo elektroninio pašto adreso;

- visi nuteistieji (suimtieji), esantys kalėjime, yra identifikuoti, todėl esant poreikiui, asmens tapatybę gali patvirtinti kalėjimo administracija.

Apibendrinant teigiama, kad Seimo kontrolierė kritiškai vertina Tarnybos paaiškinimą, jog kalėjime esančių nuteistųjų (suimtųjų) prašymas atitinka griežtesnius reikalavimus vien dėl to, kad yra pateikiamas paštu. Kartu keltinas klausimas dėl tinkamo Bausmių vykdymo kodekso 41 straipsnio 3 dalies nuostatų įgyvendinimo, kur numatyta, kad kalėjimo administracija sudaro sąlygas nuteistiesiems į valstybės institucijas kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis, ir nėra numatyta jokių išimčių, kada nuteistieji negalėtų kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis. Nors šio tyrimo metu buvo nustatyta, kad nuteistojo teisė kreiptis dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos nebuvo pažeista, tačiau akivaizdu, kad šiai teisei realizuoti yra keliami didesni biurokratiniai reikalavimai negu akivaizdžiai būtina.

Todėl Seimo kontrolierė, atsižvelgdama į tai, kad vienas iš Seimo kontrolierių veiklos tikslų – viešojo administravimo gerinimas ir biurokratizmo apraiškų mažinimas, rekomenduoja Teisingumo ministerijai, kaip suėmimo, bausmių ir probacijos vykdymo bei teisinių paslaugų srityse valstybės politiką formuojančiai, organizuojančiai, koordinuojančiai ir kontroliuojančiai jos įgyvendinimą institucijai, įvertinti šioje pažymoje, ypač 16 punkte, išdėstytas aplinkybes bei išreikšti poziciją šiuo

klausimu. Taip pat prašoma įvertinti kalėjime esančių nuteistųjų (suimtųjų) galimybę naudotis informacine teisinių paslaugų sistema TEISIS.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

17. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos pareigūnų veiksmų, susijusių su atsisakymu nagrinėti elektroniniu būdu atsiųstą prašymą, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Lietuvos Respublikos teisingumo ministrei rekomenduoja įvertinti šioje pažymoje išdėstytas aplinkybes bei išreikšti poziciją dėl reikalavimo nuteistiesiems (suimtiesiems) atsiųsti prašymus paštu pagrįstumo ir proporcingumo, taip pat įvertinti kalėjime esančių nuteistųjų (suimtųjų) galimybę naudotis informacine teisinių paslaugų sistema TEISIS.

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja informuoti kalėjimų administracijas, kad besikreipiantys dėl antrinės teisinės pagalbos nuteistieji ir suimtieji prašymus ir dokumentus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai turi siųsti tik paštu, o prašymai ir dokumentai, siunčiami elektroninėmis ryšio priemonėmis, turi būti pasirašyti kvalifikuotu elektroniniu parašu.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė